það útvortis og sömuleiðis náttúran umhverfis verður svo greint og dauði als frelsis. Frelsið er takmarkað af útvortis
áhrifunum, svo sem landslag — heimsins náttúrunnar, loptslag, líkamsbygging o. fl. þ. h. skapar viljinn og alt sjálft hendist,
einkunni hans. Enn fremur nota hinir ungu skáldin, tímanir skapa viljalöghöft, þeir eru einstaklegir, og eins manninn
sem á þeim lifa; viljinn hefur þannig máta ekkjert vit í sjálfum sjer. Sama er að segja um umgjörðina og uppeldi
þeirra nánusta; Eins and áhrifum vegna uppeldisins, sem hefði orðið góður, daglegur með gáfunum. Þannig verður
viljinn eins og ákvarðaður og bundinn af því útvortis og hann er ekkjert annað, enn tilfinningar, hinna útvortis
áhrifa og hvílummen staða. Þetta er nú hjúlkeg. sko. skeg. Sama skoðun er þetta í sjötta hvelduni, eins og í síðasta hvelduni;
sú skoðun, að sála mannsins sje "tabula rasa", hafi ekkjert upprunalegt frá sjálfri sjer; hjer er vilji mannsins ák-
-aðaður eins og blautt efni, sem myndunin lagar á alla vegu, og er einungis mótt hlekkilegt, hinir útvortis áhrifunum
myndunin er settur jafnsíða hinni dauðu náttúru. Enn undireins á hinum efni skiftunum í náttúrunni ber á eðlu
lögmáli, sem kemur innanað, þannig skrar í jurtinni; hún ber sjálft í sjer ákvæði sitt; í hvatanum fel ... hin
innri lög til þroskans, alt sem líf heitir kemur þetta lögmál innanað. Þetta játar hin kaþólsku sjálfræðisskoð-
-un, þá játar þessi skoðun, að ákvörðunin komi innanað, viljinn er vöxtur lífsins, innanað, óháðið. Allir menn
eru af náttúrunni ákvarðaðir til, hvað þeir eiga að verða, þeir hljóta að skapast eptir þeim lögunum, sem upphaf
laga er lagt í þá, þeir bera í sjer eins og frækið til vaxtar sjer; sjerhvers líf er þessum ákveðið í hæfileikanum
svo á maður sjer þetta frá, sem í anda og í eðli mannsins liggja, og þeir hinir ýmsu skeðar sem náttúran mundi lýsa
í. þá mundu menn geta sagt fyrir framan, um líf hans einstaks manns og hvernig. Enn hærra stig er í þessari
skoðun, þegar menn játa að þessi vöxtur, hins andlega lífs, sje eptir skynseminnar eigin lögunum, og mannsins ák-
-vörðun útlistuð að vera fólginn í skynseminnar lögunum. Hjer sjáum vjer, að eðli frelsisins er játað; hámarkið frelsi-
-sins er játað, einungis er viljanum neitað, sem kosningarfrelsi. Þessi skoðun hefur komið fram í guðfræð-
-inni hjá Ágústín; Hann er lengst frá því, að neita dýpi frelsisins, eða hinum andlega vilja, enn hann neit-
-ar sálfræðisatriðinu í skoðuninni á sinn, frelsi og guðs náð. Maðurinn getur ekki af eigin rammleik skapast
sinn eiginlega vilja (eða andlega vilja); Frelsisins gjöf verður að koma utanað manni, sem gjöf frá himnunum,
enn ekki í honum sjálfum. Þannig erum vjer allir með Adams-synd ákvarðaðir, frelsið hefur misst andlega
náttúru, og í Adam syndgum vjer allir, og Adam syndgar framvegis í hverjum manni ("Determinismus"). Eins er í skoðuninni á
náðinni, vjer sem í Adam erum ákvarðaðir til syndar, vjer erum aptur á móti ákvarðaðir til náðar "Gratia est irresistibilis";
hún kemur eins og vald, sem vjer ekkjert ráðum við, og skapar náttúru okkar og vilja á ný. Hjer sjáum vjer að hjer
er viðurkent frjálsræði, sem fagmind manns, hinum andlega vilja er játað, enn aptur á móti neitað sambandi hans
við sjálfsákvörðun mannsins, frjálsræðið kemur einungis utanað, útaf náð maðurinn getur kosið að segja já eða nei. Á líki-
-ann hátt er Ág. skoðun, tekinn upp hjá Schleiermacher, enn hann útlistar hinar skoðun í andlegri hátt, því frelsið verð
innanað frá, úr djúpi mannlegs anda, enn kemur ekki utanað eins og óviðráðanlegt vald; Frelsið er að vísu í oss, enn ófullkomið
þar það verður því nær aungvan, og hefur viður ... alt líf og afl andans. Þetta hamlar eða fjötrar, losar. Endurlausnarinn
í tímanns fyllingu, þá veittist mönnunum eðli hvað til hins góða, og viðurkenningunni byrjaði manni. Þeir verkanir endur-
lausnarinnar, verður frjálsræðið upp, enn það er ekki undir honum komið, "gratia est irresistibilis", eptir eðli hvötunum verk
-unanna, hvert hinna mannsins sama veg, svo maðurinn verður að skjóna í Kristi, án þess hann geti sjálfur skutt verkan-
-ir náðarinnar, hann er einungis að bíða þangað til að verkanir og tími náðarinnar ber að höndunum. Schleierm. kennir þess-
vegna ekki hina leiða "Determinismus", að náttúran bindi það eða skapist utanað, heldur menni það upp innanað úr djúpi sínu,
finni verkanir náðarinnar, Schl. er því Ág. í andlegri ... mind, enn hann fer eins og Ág., að hann viðurkennir ekki sjálf-
-ræðið. Hvorugir verður fremur eind og valdi mannlegs kyns, ... fremur enn hvert hinna einstaka manns. Þetta er
að vísa það dýpra sem liggur í syndinni sem liggur til grundvallar, enn einstaklingurinn verður líka að koma til skoðun-
-ar, þegar talað er um sjúdsamlegt verk, þá verður sjálfræðið að koma með í skoðunina, sjálfsákvörðun hins einstaka er það